

Міністерство освіти і науки України

Бердянський державний педагогічний університет

Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет»

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Рівненський державний гуманітарний університет

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція з міжнародною участю

«Навчання, виховання та розвиток у контексті життєвих перспектив особистості»

*з нагоди вшанування 90-річчя
Демиденка Василя Купріяновича*

м. Бердянськ,
25 квітня 2019 р.

УДК [159.9+37.09](082)

Н 15 **Навчання, виховання та розвиток у контексті життєвих перспектив особистості** : Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю (м. Бердянськ, Україна, 25 квітня 2019 року) / За заг. ред. О.В. Горещької – Бердянськ: БДПУ, 2019. – 364 с.

УДК [159.9+37.09](082)

За зміст публікацій і правильність цитування відповідальність несе автор.

У збірнику зібрані наукові тези, присвячені теоретичному та емпіричному дослідженню питань навчання, виховання та розвитку сучасної особистості в контексті її життєвих перспектив.

© Автори тез, 2019

© Бердянський державний педагогічний університет, 2019

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ,
ВИХОВАННЯ Й РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНИЙ АСПЕКТ**

<i>Антоненко А.О.</i> Емоційний розвиток особистості у старшому шкільному віці.....	9
<i>Бедюх А.А.</i> Булінг: причини та способи подолання.....	13
<i>Варава Л.А.</i> Професійна его-ідентичність як умова суб'єктивної позиції викладача вища.....	17
<i>Варбанська Н.Ф.</i> Рефлексивне мислення вчителя як компонент інноваційної діяльності сучасної освіти.....	20
<i>Герасимова В.Г.</i> Професійні та соціально-психологічні аспекти особистості актора.....	24
<i>Голуб О.В.</i> Позааудиторна робота з історії педагогіки: регіональний аспект.....	28
<i>Гоцуляк Н.Є., Дякова Ю.В.</i> Психологічні засоби впливу масової інформації на населення.....	32
<i>Гоцуляк Н.Є., Слободянюк З.О.</i> Теоретичний аналіз впливу реклами на людину.....	36
<i>Данчук Ю.П.</i> Психологічні особливості професійного виборання педагогів та засоби його профілактики.....	40
<i>Демчук О.О.</i> Життєтворчість особистості як життєва стратегія.....	44
<i>Дикса Н., Коляда Т., Денисюк Г., Замелюк М.І.</i> Розвиток творчого потенціалу дітей дошкільного віку.....	48
<i>Дорошенко М.І.</i> Виховання як процес формування особистості.....	51
<i>Дудко М. В.</i> Сучасні аспекти професійної підготовки студентів у контексті потреб ринку праці.....	56
<i>Замелюк М.І.</i> Творча особистість майбутнього вихователя: теоретичні аспекти становлення.....	61
<i>Канітонова О. В., Кідалова М.М.</i> Теоретичні аспекти проблеми становлення самосвідомості підлітків, що переживають почуття самотності.....	65

<i>Колісник О.С.</i> Професійна етика в консультуванні дітей і підлітків.....	73
<i>Крамаренко А.М.</i> До проблеми еколого орієнтованих методів у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи.....	78
<i>Крамаренко Д.М.</i> Професійна підготовка вчителів трудового навчання: сучасний вектор.....	82
<i>Кривильова О.А.</i> Теоретико-методологічні основи проектування психолого-педагогічної підготовки майбутніх викладачів закладів професійно-технічної освіти.....	87
<i>Левочко С., Шевченко С.В.</i> Особливості розвитку творчих здібностей підлітків.....	92
<i>Літанова О.А.</i> Інтеграція цифрових технологій у навчальні проекти, digital storytelling.....	95
<i>Магдисяк Л.І., Жуган І.В.</i> Феномен стресу та адаптація їх значення при формуванні ставлення до серцево-судинних захворювань у осіб пізньої зрілості.....	100
<i>Магдисяк Л.І., Павлова Б.В.</i> Психологічні особливості прояву девіантної та делинquentної поведінки у підлітків.....	104
<i>Магдисяк Л.І., Пасічко В. В.</i> Психологічні особливості міжособистісного спілкування осіб пізньої зрілості.....	108
<i>Магдисяк Л.І., Трофімчук Ю.Ю.</i> Вплив стресу на адаптацію старшокласників до дорослого життя.....	112
<i>Макарова І.А.</i> Особливості впровадження коуч-технології в освітній процес виш-її рівнів акредитації.....	116
<i>Маркова І.Л., Потапчук І.В.</i> Актуальні питання протидії булінгу в Україні.....	120
<i>Малюхін А.О.</i> Питання психолого-педагогічних умов забезпечення ефективності процесу методичної підготовки сучасного вчителя трудового навчання та технологій.....	123
<i>Miroslaw Andrzej Michalski</i> Rola lektur szkolnych w kształtowaniu osobowosci ludzi mlodych.....	128
<i>Попівниця Н.О., Григор'єва Н. А.</i> Компетентнісний підхід до розкриття питань розвитку особистості.....	131

<i>Радіонова М.С.</i> Тренінг особистісного зростання як технологія розвитку гармонійної особистості здобувача вищої освіти.....	135
<i>Стечишко Г.О.</i> Інноваційні ресторани технології в аспекті підготовки сучасних фахівців ресторанного господарства.....	140
<i>Скотчук А., Солоненко А., Панчук Н., Замелюк М.І.</i> Розвиток креативного мислення у дітей дошкільного віку.....	145
<i>Шестакова Н.В.</i> Навчання як умова розвитку.....	148
<i>Федорук В.В.</i> Розвиток самоповаги як детермінанта самовиховання молодших школярів.....	153
<i>Шановалова Л.О.</i> Теоретико-методологічні проблеми розвитку и адаптации личности.....	157
<i>Шевченко Н.Ф.</i> Інтегративний підхід як технологія підготовки фахівців у закладі вищої освіти.....	161
<i>Шевченко С.В.</i> Особливості вивчення суб'єктності особистості в психологічному вимірі.....	165
<i>Шинкарьова Л.В., Литвиненко О.О.</i> Етнопсихологічні особливості сприймання казкових історій дітьми молодшого шкільного віку.....	169

ПЕРСПЕКТИВИ НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ Й РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

<i>Александрова О.Ф., Александров В.М.</i> Розвиток особистості майбутнього педагога в умовах суспільних реформ.....	174
<i>Гора В., Шебанова В. І.</i> Особливості соціально-психологічної адаптації у юнацькому віці.....	178
<i>Gryz Jerzy, Wiater Marek, Jaroslaw Koson</i> Bezpieczeństwo lokalne i jego zagrożenia.....	183
<i>Дідик Н.М.</i> Навчальний процес у закладі вищої освіти як рушійний механізм до особистісного зростання майбутніх фахівців соціальної сфери.....	185
<i>Каранетрова О.В.</i> Вплив характерологічних особливостей на формування індивідуального стилю навчальної діяльності у підлітковому віці.....	190
<i>Клишарьова Л.Р., Пан А.Р.</i> Обізнаність учнів щодо проблеми булінгу в учнівському середовищі.....	194

<i>Камська Т.О.</i> Критичне мислення – як відповідальність за своє життя.....	200
<i>Крамаренко Л.Г.</i> Історичні нариси до проблеми гуманізації освітнього процесу.....	203
<i>Малесін В.А.</i> Перспективи професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю у сфері безпеки інформаційних систем в умовах трансформації суспільства.....	208
<i>Olak Antoni, Michno Jerzy</i> Człowiek jako podmiot systemu bezpieczeństwa.....	213
<i>Olak Antoni</i> Sieroctwo jako problem społeczny – wybrane zagadnienia.....	215
<i>Olak Antoni, Sommer Hubert</i> Zjawisko przemocy jako zagrożenie społeczne.....	218
<i>Охрименко Е.Г., Каранетрова О.В.</i> Психологічні аспекти творчої самореалізації дітей молодшого шкільного віку у позашкільній діяльності.....	220
<i>Савуляк В.О.</i> Забезпечення умов ефективного саморозвитку і самореалізації студентів як завдання психологічної служби закладів вищої освіти.....	225
<i>Токарук Л.С.</i> Впровадження методів креативності у інклюзивне освітнє середовище дітей та молоді.....	228
<i>Толстенкова О. І.</i> Застосування педагогічних технологій у процесі підготовки майбутніх юристів.....	232
<i>Фролова О.В., Кашкарьова Л.Р.</i> Особливості розвитку емоційного інтелекту підліткового віку.....	237

ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ У ФОРМУВАННІ ЖИТТЄВИХ ПЕРСПЕКТИВ ОСОБИСТОСТІ

<i>Онютенко О.І.</i> Шлюб, сім'я, шлюбно-сімейні стосунки та демографічна політика держави в сучасній Україні.....	241
--	-----

НАВЧАННЯ ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТОК МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА НА ЕТАПІ СТВОРЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

<i>Лесик А.С.</i> Проблеми естетико-екологічного виховання учнів молодшого шкільного віку.....	246
--	-----

<i>Ступіца О.Б.</i> Особливості соціалізації ліворукої дитини у початковій школі.....	248
<i>Малихіна Т.П., Устік А.М.</i> Психологічний супровід формування успішної особистості молодшого школяра в умовах нової української школи.....	251

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЖИТТЄВИХ ПЕРСПЕКТИВ ОСОБИСТОСТІ: ОНТОГЕНЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

<i>Аділова З. К., Шебанова В. І.</i> Психопрофілактична робота з підготовки вагітних до появи дитини.....	256
<i>Байкенич І. О., Малихіна Т.П.</i> Психологічні особливості міжособистісних стосунків підлітків, що залишилися без піклування батьків.....	260
<i>Бондаренко В.Ф., Шебанова В.І.</i> Почуття гумору як ресурс подолання життєвих труднощів.....	265
<i>Воляннюк Н.Ю., Ложкін Г.В.</i> Побудова життєвої стратегії як якісний індикатор інтеграції психіки.....	272
<i>Горецька О.В.</i> Розуміння щастя людьми похилого віку.....	276
<i>Гребенюк Г.Ю.</i> Цифрові ігри у соціалізації учнівської та студентської молоді.....	282
<i>Гевчук Н.С., Жиляк Н.В.</i> Тренінгова програма підготовки старшопласників до сімейного життя.....	286
<i>Іванова М.Ю., Шевченко С.В.</i> Психологічні особливості прояву несвідомого в особистості підлітків.....	291
<i>Куньо Д.В.</i> Психологічні особливості подружніх конфліктів у молодих сім'ях.....	295
<i>Малихіна Т.П., Конюхова А.М.</i> Психологічні особливості впливу батьківського ставлення на формування саморегуляції поведінки доповідь.....	299
<i>Malinowska A., Nagórska N., Lodygowska E.</i> Rozwój tożsamości u młodych dorosłych - porównanie studentów psychologii i studentów innych kierunków. Plo teoretyczne.....	304
<i>Малихіна О.А.</i> Дослідження феномену життєвої перспективи у студентів з різним самоповаги.....	309
<i>Малихіна Т.П.</i> До питання життєвої перспективи особистості студента.....	314

<i>Малофєєв О.В.</i> Особливості бачення майбутнього військовослужбовцями – учасниками АТО.....	319
<i>Малюк Т.П., Мірilenко О.Л.</i> Вплив соціальної фрустрованості особистості на рівень сформованості мотиву влади у засуджених.....	324
<i>Павленко Д.С.</i> Психологічні особливості розвитку невротичних станів у викладачів закладів вищої освіти.....	329
<i>Петренко А.П.</i> Подолання інтернет-залежності засобами психопрофілактики та психокорекції.....	334
<i>Пятицька Ж.С., Шевченко С.В.</i> Чинники виникнення емоційного вигорання в професійній діяльності особистості.....	337
<i>Сердюк Н.І.</i> Критерії позитивного мислення в юнацькому віці.....	342
<i>Стратулат І.В.</i> Психологічні особливості прояву лінощів у здобувачів вищої освіти.....	345
<i>Чеканська О.А.</i> Становлення психологічної науки в контексті духовності особистості.....	349
<i>Черезова І.О.</i> Смыслжизневі орієнтації як суб'єктивна складова проектної ідеї життєдіяльності особистості.....	352
<i>Чумак В.В.</i> Психологічні аспекти безробіття в контексті життєвого шляху особистості.....	357
<i>Шебанова В. І., Лодиговська Е.</i> Самодетермінація як фактор трансформації внутрішньої картини життєдіяльності особистості з проблемною харчовою поведінкою.....	360

Савуляк В.О.
старший викладач
кафедри загальної психології
та психодіагностики
Рівненського державного
гуманітарного університету
м. Рівне
victoriasavuliak@gmail.com

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УМОВ ЕФЕКТИВНОГО САМОРОЗВИТКУ І САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ ЯК ЗАВДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ефективне реформування системи освіти, яке передбачено Національною доктриною розвитку освіти України, не можливе без усебічного розуміння динамічних аспектів процесу формування і розвитку особистості, розуміння особливостей реакції людини на мінливі умови середовища, природи її спонтанної поведінки; без розуміння закономірностей процесу формування психічних новоутворень.

Для забезпечення функцій професійної освіти особливо актуальним є розуміння закономірностей процесів інтеграції особистісних і професійних якостей, усвідомлення пріоритету процесів саморозвитку, самоосвіти особистості над її формуванням. Оволодіння навичками самоорганізації стає необхідним елементом культури праці та освіти.

Змістовний аналіз феномену саморозвитку підтверджує уявлення про нього як про неоднозначний, багатоплановий процес особистісних змін, який виявляється в різних формах, виразах, аспектах, має свою динаміку, мотиви, способи, суб'єктивні і об'єктивні результати, а також індивідуальні особливості та рівні організації. Особистісний саморозвиток – це свідома, цілеспрямована і самокерована активність особистості, мета якої полягає в самозміні у позитивному напрямі, що і забезпечує особистісне зростання, самовдосконалення. Саморозвиток як суб'єктивна діяльність передбачає

нааяність чітко усвідомлених цілей власного перетворення, цілісної Я-концепції і концепції свого життя (образ світу та індивідуальні способи взаємодії з ним), а також особистісних настановлень щодо готовності до саморозвитку, усвідомлення вектору змін, динаміки образу Я, свободи вибору і відповідальності за нього [2; 4; 5].

Проблемі самоорганізації особистості в діяльності найбільше уваги у сучасній психології приділяється дослідниками у межах системного та рівневого підходів. Із системної точки зору самоорганізація характеризує внутрішню впорядкованість системи «особистість – діяльність», а в процесуальному аспекті відображає динаміку набуття цією системою цілісності. Оскільки центральним інтегруючим елементом особистості є її самосвідомість, самоорганізація ґрунтується на особистісній самодетермінації [1, 168].

Виділяючи самоорганізацію як один із компонентів професійно-особистісного саморозвитку особистості студента, вчителя, викладача, дослідники підкреслюють *свідомий* характер цього явища, обумовленого взаємодією активності особистості і рефлексії [3, 5]. Суттєвими ознаками самоорганізації дослідники визначають такі: співвіднесеність засвоєних знань зі ставленням особистості до себе і до оточення, регуляція навчально-практичних; оцінка, контроль, корегування майбутнього фахівця як особистості й суб'єкта діяльності.

У своєму дослідженні ми намагались з'ясувати, чи є відмінності між показниками саморозвитку та самоорганізації студентів різних спеціальностей. Для порівняння було продіагностовано за допомогою методів ДХСО – «Диспозиційна характеристика саморозвитку особистості» С. Б. Кузікової та тесту-опитувальника «Діагностика особливостей самоорганізації» А. Д. Ішкова студентів 4-го курсу психолого-природничого та фізико-технологічного факультетів РДГУ. Отримані результати щодо відмінностей у психологічних ресурсах саморозвитку ілюструють діаграми (див. рис.1, рис.2). Подальший кореляційний аналіз підтвердив, що у студентів-психологів потужніше проявляється мотивація до саморозвитку, краще усвідомлюється його цілі та умови, наявні функціональні засоби чи відбувається їх пошук.

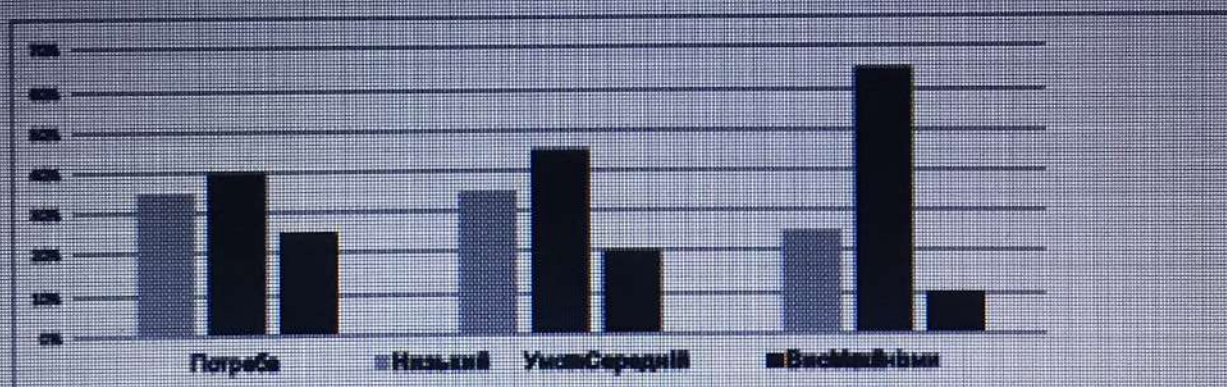

Рис. 1. Показники актуалізації психологічних ресурсів саморозвитку студентів-психологів IV курсу (у відсотках)

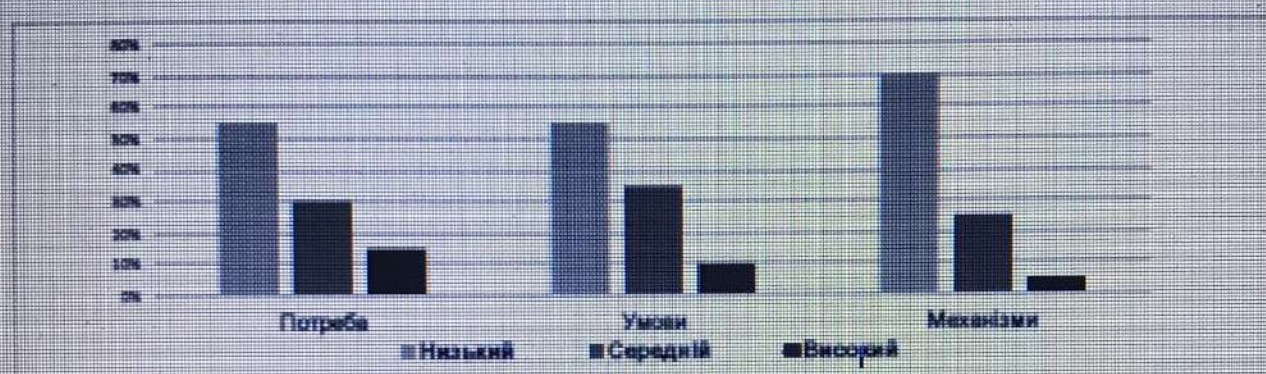

Рис. 2. Показники актуалізації психологічних ресурсів саморозвитку студентів IV курсу фізико-технологічного факультету (у відсотках)

Подібне співвідношення результатів у двох підвибірках виявлено і при визначенні індивідуальних особливостей структури самоорганізації: у студентів-психологів усі показники (за структурними компонентами цілепокладання, аналіз ситуації, планування, самоконтроль, корекція, волевільні зусилля) виявилися вищими порівняно із показниками їх ровесників з фізико-технічного факультету.

Отримані результати засвідчують, що розвинені інтерес та навчальна зосередженість студентів на знаково-технічному матеріалі «гальмують» розвиток здатності до рефлексії, а це зменшує точність його самосприйняття у теперішньому та уявлень про ймовірні власні перспективи, цілі та необхідні самозміни для їх досягнення. Отже, на нашу думку, при організації роботи психологічної служби навчального закладу (а також при виведенні відповідних дисциплін, за наявності такої у навчальних планах) слід приділяти спеціальну увагу

тренінговій роботі з розвитку навичок рефлексії, формування умінь самоорганізації та саморозвитку студентів.

Література:

1. Ковальчук Р. О. Самоорганізація особистості як психологічний феномен : [Електронний ресурс] / Р. О. Ковальчук // Правничий вісник Університету «КРОК». – 2013. – Вип. 15. – С. 163-169. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pvuk_2013_15_27.
2. Колісник О. П. Саморозвиток духовності особистості / О. П. Колісник // Практична психологія та соціальна робота. – 2006. – № 2. – С. 12-18.
3. Халанская В. А. Процесс самоорганизации личности студентов при изучении психологии с помощью активных методов обучения : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / В. А. Халанская ; Курский пед. ун-т. – Курск, 2006. – 22 с.
4. Цукерман Г. А. Психология саморазвития / Г. А. Цукерман, Б. М. Мастеров. – М. : Интерпракс, 1995. – 288с.
5. Ямницький В. М. Розвиток життєтворчої активності особистості: теорія та експеримент / В. М. Ямницький. – Одеса : ПНЦ АПН України – СВД Черкасов М. П., 2006. – 362 с.

Токарук Л.С.,

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри соціальної реабілітації та

соціальної педагогіки

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

mila-la@bigmir.net

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДІВ КРЕАТИВНОСТІ У ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

Впровадження методів креативності в інклюзивне освітнє середовище передбачає формування сучасних етапів української